

d'activitats i el seu valor. Tota la tasca realitzada destaca pel seu rigor i per la seva qualitat. Tant de bo totes les escoles de Terrassa disposessin d'un material semblant que ens permetés apropar-nos a la seva història.

Voldria, per acabar, donar la més sincera enhorabona a tota la comunitat educativa per aquesta aportació i encoratjar-la per a continuar amb els seus projectes.

Mercè Borràs i Roca

TOMÀS I FREIXA, Jordi; BEORLEGUI I TOUS, Albert. **El Cinema Amateur a Catalunya**. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Institut Català de les Indústries Culturals, 2009. 644 pàgines.

«Amics Jordi Tomàs i Albert Beorlegui, com “Cristòfol i Colom”, els dos junts — permeteu-me que faci aquí un homenatge a Stanley Donen i a Gene Kelly—, heu estat capaços de marcar un abans i un després dins d'un territori que necessitava donar-se a conèixer sota paràmetres acadèmics i científics i a un públic més ampli que el constituït pels propis amateurs.

La vostra obra aplega, documenta, descriu i valora amb objectivitat i justesa un camp cinematogràfic absolutament singular i no sempre degudament valorat. El cinema amateur és una activitat artística que, si bé no es pot donar per acabada, sí però per absolutament transformada, donades les conjuntures de producció i de tecnologia actuals, tal i com demostren les propostes filmiques que actualment es presenten als certàmens cinematogràfics i on, des de fa anys, els dos exerciu com a membres impenitents dels seus jurats. Per tant, ja era hora que aparegués una obra que, com la vostra, estudia i documenta una manera de realitzar cinema que, fa temps, el vent se'n dugué.

L'estructura del vostre llibre em sembla impecable. Els primers tres capítols tenen una marcada factura assagística que resulta molt interessant i, a la vegada, valenta. La resta de l'obra, amb un to més descriptiu, és exhaustiva, riquíssima en dades i, sobretot, és capaç de cobrir tots els àmbits perifèrics que es relacionen amb el cinema amateur. El llibre ofereix una lectura clara i didàctica que valora els treballs dels cineastes amb justesa i sap mantenir el difícil equilibri entre la descripció i la valoració crítica.

El valor científic del vostre treball és inqüestionable, entre altres, resulta una obra d'ineludible consulta per als especialistes (el somni de qualsevol estudiós!) i es converteix en un suggeridor punt de partida per a futures vies d'investigació, ja que no és una obra tancada ni pretén ser dogmàticament definitiva.

Altres dels seus valors afegits són l'índex dels films, l'onomàstic i les taules finals que converteixen el llibre en una autèntica joia per a la consulta.»

Aquest fou l'escrit que vaig dirigir al Jordi Tomàs i Freixa i a l'Albert Beorlegui i Tous, immediatament després d'haver llegit el seu llibre i que, posteriorment, després de la mort d'en Jordi Tomàs, el 10 d'octubre de 2009, es va publicar, com a carta al director, al *Diari Terrassa*, el 13 d'octubre de 2009. Ara, en aquesta ressenya intentaré matisar i aprofundir les anteriors afirmacions.

Que el llibre resulti impecable no és gens estrany, ja que, darrera de la seva realització hi ha el nom de tres persones que han fet de la minuciositat i de l'exactitud un mètode de treball: Joaquim Romaguera i Ramió, de coneguda trajectòria en el món de l'estudi cinematogràfic i a qui la Filmoteca de la Generalitat de Catalunya va encarregar primer que s'ocupés d'aquest ingent estudi, en el qual va estar treballant durant anys, formant un arxiu molt valuós sobre el tema i comptant amb l'estreta col·laboració de Jordi Tomàs. Després, com que en Joaquim es trobava molt malalt i va morir l'any 2006, continuà l'aventura Jordi Tomàs, sumant-s'hi a ella l'Albert Beorlegui.

Jordi Tomàs va ser un amateur de pro dins els camps del documental i de l'animació, arribà a filmar més d'una quarantena de títols en col·laboració amb Francesc Estrada i Vilalata i obtingué importants premis de caràcter nacional i internacional, entre els quals destaca la Medalla UNICA que li va ser lliurada el 1996. Però la seva relació amb el cinema no era solament creativa, com a gran col·leccionista d'estris, aparells i llibres cinematogràfics, sinó que posseïa a més un profund coneixement sobre el tema i una refinada capacitat crítica envers la feina dels altres creadors.

El periodista Albert Beorlegui ha estat sempre un apassionat pel cinema amateur i, de fet, ja s'havia endinsat en l'estudi d'aquesta classe de films amb la publicació del llibre *Sabadell, un segle de cinema*, publicat el 1996 i escrit en col·laboració amb un dels primers estudiosos del tema, Josep Torrella i Pineda.

La primera part del llibre, la més assagista i teòrica, es planteja temes tan interessants i difícils de dilucidar com la pròpia definició del cinema amateur i hi aporta reflexions molt atractives que ajuden a delimitar la morfologia i la naturalesa d'aquesta classe de films, així com se'n ressenyen també les virtuts i les limitacions.

Aquesta primera part de l'obra transmet una idea d'epitafi per part dels autors: aquest cinema ja no és possible! Idea fonamentalment desenvolupada en el capítol «Recapitulació» de la pàgina 38 i següents, que jo no comparteixo, ja que penso que els autors es basen

fonamentalment en criteris relacionats amb els tipus d'edició i de producció dels films, i no pas amb els estrictament creatius. Quan, a l'apartat titulat «Re-definir el cinema amateur», ens donen quatre pautes per a identificar què és el que pot ser considerat cinema amateur i què no, penso que els seus criteris també poden referir-se a un tipus de producció que encara es pot trobar en certs àmbits creatius, fonamentalment en els experimentals plàstics i en certs muntatges de caràcter privat que cerquen defugir l'estricta plasmació d'uns fets i que es realitzen amb paràmetres premeditadament cinematogràfics.

El llibre intenta, tal i com Beorlegui responia a una entrevista, això que en reproduïm:

«El que hem intentat ha estat fer palès que el cinema amateur no només té la seva vessant artística, més o menys subjectiva, sinó que, bàsicament, és una excel·lent crònica visual del segle xx. Per això, aquesta aportació a la història penso que supera els mèrits artístics que pugui tenir, perquè no hem fet un document complaent. Reivindiquem el cinema amateur, és clar, però el bo.»

Però, quin ha estat el criteri per a determinar quin és el cinema amateur bo? A l'hora d'esbrinar aquest valor, la forma escollida pels autors ha estat la d'estudiar fonamentalment els autors i els actors que foren, d'una manera o altra, reconeguts en els diferents certàmens existents en l'àmbit del cinema amateur. Per tant, n'han quedat fora aquells creatius que mai no van ser guardonats. Aleshores,

com tota obra de calibre científic, deixen oberta la porta per a posteriors estudis.

Beorlegui afirma quelcom tan cert com que el cinema amateur és «una excel·lent crònica visual del segle xx», però l'estructura del llibre —fonamentalment descriptiva i recopilativa—, torna a deixar atractivament obert el tema, de tal manera que fa possible un estudi posterior que es plantegi, precisament, demostrar aquesta afirmació.

Una altra qualitat d'aquesta publicació és que, si bé és cert que el cinema amateur ha estat sempre el que més es pot identificar amb allò que denominem cinema d'autor, ja que l'amateur és el guionista, realitzador i muntador de la seva pròpia obra, els autors d'aquest llibre no han deixat de banda citar els seus col·laboradors, quasi sempre amics i familiars. També han fet l'esforç de contextualitzar cada autor i analitzar temes tan importants sociològicament parlant com són el de la censura, els concursos, la crítica, les publicacions especialitzades i, el més important, l'estreta relació d'aquest cinema amb l'associacionisme català, fonamentalment l'estreta relació existent entre el cinema amateur i els centres excursionistes.

Un aspecte interessantíssim és l'estudi que es fa dels formats i dels aparells emprats pels amateurs, ja que sol ser un aspecte que la crítica cinematogràfica acostuma a deixar sempre a part i, en realitat, és un dels aspectes més importants a l'hora de discernir i delimitar estils, però, sobretot, és fonamental per a trobar la justa vàlua de cada creador. Les

prestacions d'un aparell, per molt sofisticades que siguin, sempre posen a prova la creativitat de qui les utilitza, i és aquí on podem calibrar justament qui té o no una veritable mirada cinematogràfica.

Per als estudiosos del tema, la joia d'aquest llibre es troba en els completíssims índexs que ofereix —onomàstic, filmogràfic i d'entitats— i el converteixen en una obra de fàcil i obligada consulta, així com en una referència inexcusable a l'hora d'aparèixer a totes les bibliografies relacionades amb el tema.

Ana Fernández Álvarez

VINYES I ROIG, Pau. **Visca la República! Joaquim Ventalló, periodista, polític, poeta i traductor.** Barcelona: Editorial Dux – Fundació Josep Irla, 2010. 216 pàgines.

Aquest és un llibre important però, sobretot, necessari per a resseguir el fil de la nostra història més propera i recent.

Les seves aportacions justifiquen, amb escreix, l'esforç realitzat per a compensar una mica més les mancances i buidors d'estudis biogràfics que envolten i arrosseguen la nostra història més immediata, tant a nivell local com de país. Sabem poques coses, sempre desiguals i inconnexes, sobre personatges que han esdevingut veritables pilars de la política, del periodisme, del món associatiu i, en definitiva, de tota mena de compromís democràtic amb la societat del nostre país. La historiografia dels darrers anys ha fet, en aquest sentit, una notable progressió però encara resta un tram important per recórrer. En el cas de Terrassa, ens manquen encara imprescindibles treballs sobre en Domènec Palet i Barba (1872-1953), Emili Soler i Anglada (1883-1933) o en Josep Rigol i Casanovas (1881-1963), per posar alguns exemples de lideratge i inqüestionable referència cívica i col·lectiva.

L'anàlisi de les primeres dècades del segle xx, i en especial del període republicà, continua sent prioritari per a entendre el veritable batec social i polític de tota una generació de personatges que tingueren una total disponibilitat al servei de la cultura, del progrés i de les llibertats. Joaquim Ventalló justifica i respon sobradament aquestes prioritats investigadores. En Ventalló esdevé exemple de generositat, senzillesa i esforç en temps de notables inquietuds i també de dificultats. El llibre que comentem és una acurada edició que ens permet conèixer aquestes i d'altres qualitats gràcies a l'erudició i el rigor d'en Pau Vinyes